

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (szósta izba)

z dnia 6 października 2021 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Wspólna polityka rolna – Finansowanie przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) – Krajowy program rozwoju obszarów wiejskich na lata 2014–2020 – Rozporządzenie (WE) nr 1305/2013 – Artykuł 19 ust. 1 lit. a) – Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników – Pomoc na rzecz rozwoju małych gospodarstw – Łączenie pomocy – Możliwość odmowy połączenia pomocy

W sprawie C-119/20

mającej za przedmiot wnioszek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Augstākā tiesa (Senāts) (sąd najwyższy, Łotwa) postanowieniem z dnia 24 lutego 2020 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 28 lutego 2020 r., w postępowaniu:

Līga Šenfelde

przeciwko

Lauku atbalsta dienests,

TRYBUNAŁ (szósta izba),

w składzie: L. Bay Larsen (sprawozdawca), prezes izby, C. Toader i N. Jääskinen, sędziowie,

rzecznik generalny: J. Kokott,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- L. Šenfelde, działająca w imieniu własnym,
- w imieniu rządu łotewskiego – początkowo K. Pommere, V. Soņeca, L. Juškeviča i E. Bārdiņš, a następnie K. Pommere i E. Bārdiņš, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – M. Kaduczak i A. Sauka, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 3 czerwca 2021 r.,

* Język postępowania: łotewski.

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 19 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 (Dz.U. 2013, L 347, s. 487; sprostowanie Dz.U. 2016, L 130, s. 1).
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Ligą Šenfelde, właścicielką gospodarstwa rolnego, a Lauku atbalsta dienests (urzędem ds. wspierania obszarów wiejskich, Łotwa) w przedmiocie decyzji odmawiającej tej pierwszej łącznego pobierania dwóch rodzajów pomocy na rozwój gospodarstw rolnych i działalności gospodarczej.

Ramy prawne

Prawo Unii

Rozporządzenie nr 1305/2013

- 3 Motywy 3, 7 i 17 rozporządzenia nr 1305/2013 mają następujące brzmienie:
 - „(3) Ponieważ cel niniejszego rozporządzenia, a mianowicie rozwój obszarów wiejskich, nie może zostać osiągnięty w sposób wystarczający przez państwa członkowskie [...], natomiast [...] możliwe jest lepsze jego osiągnięcie na poziomie Unii, Unia może podejmować działania zgodnie z zasadą pomocniczości [...].
- [...]
- (7) [...] Każde z państw członkowskich powinno przygotować krajowy program rozwoju obszarów wiejskich dla całego swojego terytorium albo zbiór programów regionalnych albo zarówno program krajowy, jak i zbiór programów regionalnych. W każdym z tych programów należy określić strategię osiągnięcia celów w odniesieniu do priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz zestaw działań. Programowanie powinno być zgodne z priorytetami unijnymi w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, przy jednoczesnym dostosowaniu do kontekstu krajowego i uzupełnianiu innych obszarów polityki unijnej, w szczególności polityki rynku rolnego, polityki spójności oraz wspólnej polityki rybołówstwa. Państwa członkowskie, które decydują się na przygotowanie zbioru programów regionalnych, powinny również być w stanie opracować ramy krajowe – bez przydziału oddzielnych środków budżetowych – w celu ułatwienia międzyregionalnej koordynacji radzenia sobie z wyzwaniem ogólnokrajowym.

[...]

(17) [...] Należy także wspierać rozwój małych gospodarstw, których działalność jest potencjalnie gospodarczo rentowna. W celu zapewnienia rentowności nowej działalności gospodarczej wspieranej w ramach tego działania należy uzależnić wsparcie od przedłożenia planu biznesowego [...].

4 W art. 2 ust. 1 lit. n) tego rozporządzenia „młodego rolnika” zdefiniowano jako osobę, która w chwili składania wniosku ma nie więcej niż 40 lat, posiada odpowiednie umiejętności i kwalifikacje zawodowe i po raz pierwszy rozpoczyna działalność w gospodarstwie rolnym jako kierujący tym gospodarstwem rolnym.

5 Artykuł 5 wspomnianego rozporządzenia, zatytułowany „Priorytety unijne w zakresie rozwoju obszarów wiejskich”, stanowi w akapicie pierwszym pkt 2 lit. a):

„Do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich, które przyczyniają się do realizacji strategii »Europa 2020« na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, dąży się poprzez realizację następujących sześciu priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich [...]:

[...]

2) zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa we wszystkich regionach [...], obejmujące następujące cele szczegółowe:

a) poprawa wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji gospodarstw, szczególnie z myślą o zwiększeniu uczestnictwa w rynku i zorientowania na rynek [...].

6 Artykuł 6 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 stanowi:

„[Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)] działa w państwach członkowskich poprzez programy rozwoju obszarów wiejskich. W ramach tych programów wdraża się strategię mającą na celu realizację priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich poprzez zbiór działań określonych w tytule III. Wsparcie z EFRROW wykorzystuje się do osiągnięcia celów w zakresie rozwoju obszarów wiejskich realizowanych poprzez priorytety unijne”.

7 Zgodnie z art. 13 tego rozporządzenia:

„Każde działanie dotyczące rozwoju obszarów wiejskich programuje się w taki sposób, aby konkretnie przyczyniało się do osiągnięcia co najmniej jednego priorytetu unijnego w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Orientacyjny wykaz działań mających szczególne znaczenie dla priorytetów unijnych znajduje się w załączniku VI”.

8 Artykuł 19 rzeczonego rozporządzenia, zatytułowany „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”, stanowi:

„1. Wsparcie w ramach tego działania obejmuje:

a) pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz:
(i) młodych rolników;

[...]

(iii) rozwoju małych gospodarstw;

[...]

2. Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) udziela się młodym rolnikom.

[...]

Wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (iii) udziela się małym gospodarstwom określonym przez państwa członkowskie.

[...]

4. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) uzależnione jest od przedłożenia planu biznesowego. Realizacja planu biznesowego musi rozpocząć się najpóźniej w terminie dziewięciu miesięcy od daty decyzji o przyznaniu pomocy.

W przypadku młodych rolników otrzymujących wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) pkt (i) plan biznesowy musi przewidywać, że młody rolnik spełnia wymogi art. 9 rozporządzenia (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do definicji rolników aktywnych zawodowo w terminie 18 miesięcy od daty rozpoczęcia działalności.

Państwa członkowskie określają górne i dolne progi umożliwiające gospodarstwom rolnym dostęp do wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) oraz (iii). Niższy próg wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) musi przewyższać górny próg dla wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (iii). Wsparcie jest ograniczone do gospodarstw rolnych spełniających definicję mikroprzedsiębiorstw oraz małych przedsiębiorstw.

5. Wsparcie na mocy ust. 1 lit. a) jest wypłacane w co najmniej dwóch ratach przez okres maksymalnie pięciu lat. Raty mogą mieć charakter degresywny. Wypłacenie ostatniej raty na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) oraz (ii) uzależnione jest od prawidłowej realizacji planu biznesowego.

6. Maksymalna kwota wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) określona jest w załączniku II. Państwa członkowskie określają kwotę wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) pkt (i) oraz (ii), biorąc pod uwagę także sytuację społeczno-gospodarczą obszaru objętego programem.

[...]”.

Rozporządzenie wykonawcze (UE) nr 808/2014

- 9 Załącznik I do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 808/2014 z dnia 17 lipca 2014 r. ustanawiającego szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia nr 1305/2013 (Dz.U. 2014, L 227, s. 18) zawiera część 5, dotyczącą kodów działań i poddziałań. Część ta przewiduje, na podstawie art. 19 rozporządzenia nr 1305/2013, w ramach kodu 6, działanie zatytułowane „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”. Wśród poddziałań do celów programowania odpowiadających temu działaniu kodem 6.1 oznaczono poddziałanie zatytułowane „Wsparcie dla młodych rolników na rozpoczęcie działalności”, a kodem 6.3 oznaczono poddziałanie zatytułowane „Wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw”.

Rozporządzenie delegowane (UE) nr 807/2014

- 10 Zgodnie z art. 5 ust. 2 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 807/2014 z dnia 11 marca 2014 r. uzupełniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i wprowadzającego przepisy przejściowe (Dz.U. 2014, L 227, s. 1) państwa członkowskie określają progi, o których mowa w art. 19 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia [nr 1305/2013], w zakresie potencjału produkcyjnego gospodarstwa rolnego – mierzonego standardową produkcją zdefiniowaną w art. 5 rozporządzenia Komisji (WE) nr 1242/2008 z dnia 8 grudnia 2008 r. ustanawiającego wspólnotową typologię gospodarstw rolnych (Dz.U. 2008, L 335, s. 3) – lub w równoważnych wartościach.

Wytyczne Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014–2020

- 11 Zgodnie z pkt 99 wytycznych Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014–2020 (Dz.U. 2014, C 204, s. 1) „[p]omoc można przyznawać równolegle w ramach kilku programów lub łączyć z pomocą ad hoc, pod warunkiem że łączna kwota pomocy państwa na działanie lub projekt nie przekracza pułapów pomocy ustanowionych w niniejszych wytycznych”.
- 12 Punkt 184 tych wytycznych przewiduje, że „[m]aksymalna kwota pomocy musi być ograniczona do 70 000 EUR dla młodego rolnika i 15 000 EUR dla małego gospodarstwa rolnego [i że] [p]aństwa członkowskie określają kwotę pomocy dla młodych rolników, biorąc pod uwagę także sytuację społeczno-gospodarczą obszaru objętego programem”.

Prawo łotewskie

- 13 Punkt 1 dekretu rady ministrów nr 292 z dnia 9 czerwca 2015 r. w sprawie procedury przyznawania pomocy krajowej i pomocy Unii Europejskiej w ramach poddziałania „Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw” mieszczącego się w działaniu „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej” (*Latvijas Vēstnesis* 2015, pkt 126) stanowi:

„Niniejszy dekret ustanawia procedurę przyznawania pomocy krajowej i pomocy Unii Europejskiej w ramach poddziałania »Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw« mieszczącego się w działaniu »Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej« w formie płatności jednolitej”.

- 14 Motyw 20 tego dekretu stanowi:

„Wnioskodawca ubiegający się o pomoc może otrzymać pomoc, o której mowa w niniejszych przepisach, tylko jeden raz w okresie programowania”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 15 Skarżąca w postępowaniu głównym, będąca właścicielem gospodarstwa rolnego, złożyła w dniu 5 października 2015 r., w ramach pierwszego projektu, wniosek o przyznanie pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw.
- 16 Decyzją z dnia 15 stycznia 2016 r. urząd ds. wspierania obszarów wiejskich uwzględnił ten wniosek.
- 17 W dniu 27 lipca 2016 r. skarżąca przejęła gospodarstwo rolne, które wcześniej prowadzili jej rodzice.
- 18 W dniu 23 sierpnia 2016 r. złożyła ona, w ramach drugiego projektu, wniosek o pomoc w rozpoczęciu działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników, przy czym kontynuowała działalność, na którą otrzymała wsparcie w ramach pierwszego środka pomocy.
- 19 W dniu 8 listopada 2016 r. ten drugi wniosek został oddalony przez urząd ds. wspierania obszarów wiejskich na podstawie art. 19 ust. 4 rozporządzenia nr 1305/2013.
- 20 Urząd ten uznał, że w ramach tego samego działania kandydat może skorzystać albo z pomocy na rozwój małych gospodarstw, albo z pomocy na rzecz młodych rolników. Urząd ten uznał także, że przepisy krajowe nie pozwalają na zawnioskowanie najpierw o pomoc na rozwój małych gospodarstw, a następnie o pomoc na rzecz młodych rolników, ponieważ wniosek taki nie spełnia wymogu rozpoczęcia po raz pierwszy działalności gospodarczej lub nabycia gospodarstwa, do którego odnosi się ta druga pomoc.
- 21 Skarżąca w postępowaniu głównym zaskarżyła tę decyzję odmowną przed urzędem ds. wspierania obszarów wiejskich. Decyzją z dnia 6 stycznia 2017 r. organ ten utrzymał w mocy tę odmowę, potwierdzając w ten sposób zakaz łączenia różnych rodzajów pomocy przewidzianych we wskazanym dekrete.
- 22 Środki odwoławcze od tej decyzji odmownej wniesione następnie przez skarżącą zostały oddalone, odpowiednio, przez administratīvā rajona tiesa (rejonowy sąd administracyjny, Łotwa) i Administratīvā apgabaltiesa (regionalny sąd administracyjny, Łotwa).
- 23 Sądy te uznały w szczególności, że z celów wskazanych w projektach skarżącej w postępowaniu głównym wynika, iż drugi projekt służył realizacji celu wyznaczonego w ramach projektu pierwszego. Tymczasem przyznanie dwóch rodzajów pomocy na ten sam cel byłoby sprzeczne z zasadą płatności jednolitej i nie może być uznane za proporcjonalne wykorzystanie funduszy. Ponadto rolnik traci status „młodego rolnika” wraz z otrzymaniem pomocy na rozwój małych gospodarstw, o której mowa w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (iii) rozporządzenia nr 1305/2013.
- 24 W dniu 23 listopada 2017 r. skarżąca w postępowaniu głównym wniosła skargę kasacyjną do Augstākā tiesa (Senāts) (sądu najwyższego, Łotwa), podnosząc w szczególności, że przepisy rozporządzenia nr 1305/2013 zostały błędnie zinterpretowane.
- 25 W tym względzie utrzymuje ona, że oba rodzaje pomocy podlegają odrębnym przepisom i że zasada, zgodnie z którą pomoc nie może być pobierana więcej niż jeden raz, na podstawie tego rozporządzenia, ma zastosowanie do każdego poddziałania indywidualnie, a nie do ich kombinacji.

- 26 Sąd odsyłający zwraca się zatem z pytaniem o zgodność z prawem Unii uregulowania krajowego zakazującego wypłaty pomocy, o której mowa w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (i) rozporządzenia nr 1305/2013, rolnikowi, który otrzymał już pomoc na podstawie art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (iii) tego rozporządzenia.
- 27 W tych okolicznościach Augstākā tiesa (Senāts) (sąd najwyższy) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„Czy art. 19 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 1305/2013 w związku z innymi przepisami tego rozporządzenia oraz wytycznymi Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014–2020 należy interpretować w ten sposób, że:

- 1) rolnik traci status »młodego rolnika« tylko dlatego, że dwa lata wcześniej otrzymał pomoc na rozwój małych gospodarstw, o której mowa w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (iii) rozporządzenia nr 1305/2013;
- 2) przywołane przepisy pozwalają państwu członkowskiemu na wprowadzenie uregulowania, zgodnie z którym rolnikowi nie wypłaci się pomocy, o której mowa w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (i) [wskazanego rozporządzenia], jeżeli przyznano mu już pomoc przewidzianą w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (iii) tego rozporządzenia;
- 3) państwo członkowskie jest uprawnione do odmowy zastosowania kumulacji pomocy w stosunku do rolnika, jeżeli nie przestrzegano kolejności kumulacji określonej w Programie rozwoju obszarów wiejskich uzgodnionym z Komisją Europejską?».

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 28 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie temu, by rolnik, który skorzystał z pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw, przewidzianej w lit. a) ppkt (iii) tego przepisu, mógł ją łączyć z pomocą na rozpoczęcie działalności na rzecz młodych rolników, przewidzianą w lit. a) ppkt (i) tego przepisu.
- 29 Jak wynika z art. 19 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia, pomoc w ramach działania „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej” obejmuje trzy rodzaje pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej, w tym pomoc na rzecz młodych rolników i pomoc na rzecz rozwoju małych gospodarstw.
- 30 Załącznik I do rozporządzenia wykonawczego nr 808/2014 wymienia w części 5, dotyczącej kodów działań i poddziałań, kod odpowiadający pomocy w ramach działania „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej”, przewidzianego w art. 19 rozporządzenia nr 1305/2013, oraz kody odpowiadające, odpowiednio, poddziałaniom „Wsparcie dla młodych rolników na rozpoczęcie działalności” i „Wsparcie na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw”, o których mowa w postępowaniu głównym.

- 31 Artykuł 19 ust. 2 rozporządzenia nr 1305/2013 stanowi, że pomoc, o której mowa w ust. 1 lit. a) ppkt (i) tego artykułu, jest przyznawana młodym rolnikom, a pomoc przewidziana w jego ust. 1 lit. a) ppkt (iii) jest przyznawana małym gospodarstwom określonym przez państwa członkowskie.
- 32 O ile ten ostatni przepis pozostawia zdefiniowanie pojęcia „małego gospodarstwa” w gestii państw członkowskich, o tyle art. 2 ust. 1 lit. n) rozporządzenia nr 1305/2013 definiuje „młodego rolnika” w rozumieniu tego rozporządzenia jako „osobę, która w chwili składania wniosku ma nie więcej niż 40 lat, posiada odpowiednie umiejętności i kwalifikacje zawodowe i po raz pierwszy rozpoczyna działalność w gospodarstwie rolnym jako kierujący tym gospodarstwem rolnym”.
- 33 Chociaż brzmienie art. 19 ust. 1 lit. a) wskazanego rozporządzenia dotyczy w szczególności przyznania dwóch rodzajów pomocy, o których mowa w postępowaniu głównym, należy zaznaczyć, że przepis ten nie określa porządku przyznawania pomocy ani nie wyklucza wyraźnie łącznego przyznania obu jej rodzajów.
- 34 Artykuł 19 ust. 4 akapit pierwszy rozporządzenia nr 1305/2013 przewiduje, że przyznanie wsparcia, o którym mowa w ust. 1 lit. a) tego artykułu i które obejmuje obydwie formy pomocy rozpatrywane w postępowaniu głównym, jest uzależnione od przedłożenia planu biznesowego i wiąże się z określeniem warunków realizacji tego planu.
- 35 Ponadto art. 19 ust. 4 akapit trzeci rzeczonego rozporządzenia stanowi, że państwa członkowskie określają górne i dolne progi umożliwiające gospodarstwom rolnym dostęp do wsparcia, o którym mowa w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (i) oraz (iii) tego aktu prawnego. Przepis ten stanowi, że dolny próg wsparcia na mocy ust. 1 lit. a) ppkt (i) musi być wyższy niż górny próg dla wsparcia na mocy wspomnianego ust. 1 lit. a) ppkt (iii) oraz że wsparcie to jest ograniczone do gospodarstw objętych zakresem definicji mikroprzedsiębiorstw oraz małych przedsiębiorstw.
- 36 W tym względzie należy przypomnieć, że – jak wynika z art. 19 ust. 8 rozporządzenia nr 1305/2013 – Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych w szczególności w odniesieniu do określania progów, o których mowa w ust. 4 tego artykułu. W związku z tym w art. 5 ust. 2 rozporządzenia delegowanego nr 807/2014 uściślono, że państwa członkowskie określają progi, o których mowa w art. 19 ust. 4 akapit trzeci rozporządzenia nr 1305/2013, w zakresie potencjału produkcyjnego gospodarstwa rolnego – mierzonego standardową produkcją lub wyrażonego w równoważnych wartościach.
- 37 Tymczasem należy uznać, po pierwsze, że art. 19 ust. 4 rozporządzenia nr 1305/2013 nie porusza wyraźnie kwestii kumulacji pomocy przyznanej na podstawie art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (i) i (iii), a po drugie, że ustalenie progów dla tej pomocy, o których mowa w owym ust. 4, nie stoi na przeszkodzie temu, aby poszczególne formy pomocy mogły być łączone, w sytuacji gdy nie dochodzi do przekroczenia maksymalnej kwoty przyznanej pomocy, o której mowa w art. 19 ust. 6 tego rozporządzenia.
- 38 Nie jest bowiem wykluczone, że po uzyskaniu pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw beneficjent tej pomocy zdoła w stosownym wypadku zwiększyć swój potencjał produkcyjny dzięki uzyskaniu pierwszej pomocy, w efekcie czego postanowi on rozpocząć działalność jako „młody rolnik” w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. n) wspomnianego rozporządzenia.

- 39 Status beneficjenta takiej pomocy nie wyklucza zatem możliwości ubiegania się o status „młodego rolnika” w rozumieniu tego przepisu, który określa jedynie kryteria wieku, kwalifikacji oraz rozpoczęcia po raz pierwszy działalności w charakterze kierującego gospodarstwem rolnym. Wynika z tego, że rolnik taki jak skarżąca w postępowaniu głównym może zostać uznany za „młodego rolnika” w rozumieniu rzeczonoego przepisu, nawet jeśli korzystał już z przewidzianej w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (iii) tego rozporządzenia pomocy na rzecz rozwoju małych gospodarstw.
- 40 Kryterium rozpoczynania po raz pierwszy działalności w gospodarstwie rolnym nie musi wcale oznaczać, że gospodarstwo rolne, w którym „młody rolnik” rozpoczyna po raz pierwszy działalność, jest gospodarstwem nowym, gdyż kryterium to może być spełnione także w sytuacji, gdy ów „młody rolnik” zamierza kontynuować rozwój istniejącego już gospodarstwa.
- 41 Co więcej, możliwość łączenia obu rodzajów pomocy rozpatrywanych w postępowaniu głównym znajduje potwierdzenie w fakcie, że w rozporządzeniu nr 1305/2013 przewidziano wypłatę pomocy dla młodych rolników nie jednorazowo, lecz w sposób rozłożony w czasie, przy czym możliwość takiej wypłaty w ratach została wyraźnie przewidziana w art. 19 ust. 5 tego rozporządzenia i odzwierciedlona ponadto w jego motywie 17.
- 42 Ponadto, jak zauważyła rzecznik generalna w pkt 75 opinii, umożliwienie młodemu rolnikowi – również po otrzymaniu pomocy na rozwój małego gospodarstwa – złożenia wniosku także o pomoc dla młodych rolników, na poczet której zalicza się wówczas kwotę otrzymaną już z tytułu tej pierwszej pomocy, uwzględnia ponadto realia życia młodych rolników i jest zgodne zarówno z celami rozporządzenia nr 1305/2013, jak i z priorytetami Unii w dziedzinie rozwoju obszarów wiejskich.
- 43 Potrzeba zachęcania rolników na etapie rozpoczynania działalności do powiększania i rozwijania ich gospodarstw, a w konsekwencji do zmiany ich pierwotnych planów biznesowych, przyczynia się bowiem do realizacji celu tego rozporządzenia, a mianowicie rozwoju obszarów wiejskich, odzwierciedlonego w motywie 3 tego rozporządzenia, a także do koniecznego wspierania rozwoju małych gospodarstw, których działalność jest potencjalnie gospodarczo rentowna, jak wskazano w motywie 17 tego rozporządzenia.
- 44 Ponadto należy przypomnieć, że rozporządzenie nr 1305/2013, poprzez ustanowienie właściwych środków służących wdrażaniu polityki rozwoju obszarów wiejskich, określa zarówno cele, do realizacji których ma przyczyniać się ta polityka, jak też odpowiednie priorytety unijne. W art. 5 tego rozporządzenia wymieniono bowiem sześć priorytetów rozwoju obszarów wiejskich, do których zalicza się w szczególności wskazane w pkt 2 tego artykułu zwiększenie rentowności gospodarstw i konkurencyjności wszystkich rodzajów rolnictwa, jak również ułatwianie wymiany pokoleń poprzez położenie nacisku zwłaszcza na poprawę wyników gospodarczych wszystkich gospodarstw oraz ułatwianie restrukturyzacji i modernizacji tych gospodarstw [zob. podobnie wyrok z dnia 8 lipca 2021 r., Région wallonne (Pomoc na rzecz młodych rolników), C-830/19, EU:C:2021:552, pkt 34].
- 45 Tymczasem zaakcentowana w pkt 43 niniejszego wyroku potrzeba zachęcania rolników, by na etapie rozpoczynania działalności powiększali i rozwijali swoje gospodarstwa, wpisuje się również w ramy priorytetów Unii w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.

- 46 W niniejszym przypadku, jak wynika z postanowienia odsyłającego, w planie biznesowym dotyczącym pomocy na rzecz młodych rolników skarżąca w postępowaniu głównym wyraziła właśnie życzenie kontynuowania rozpoczętego projektu poprzez rozwój swego gospodarstwa polegający na zwiększeniu pogłowia hodowanych w nim zwierząt.
- 47 W związku z powyższym należy przypomnieć, że art. 19 ust. 6 rozporządzenia nr 1305/2013 ogranicza kwoty, które mogą zostać uzyskane przez młodego rolnika w ramach pomocy przewidzianej w ust. 1 lit. a) tego artykułu, przewidując „maksymalną” kwotę pomocy przyznanej z tego tytułu.
- 48 Punkt 99 wytycznych Unii Europejskiej w sprawie pomocy państwa w sektorach rolnym i leśnym oraz na obszarach wiejskich w latach 2014–2020 stanowi, że pomoc można przyznawać równolegle w ramach kilku programów lub łączyć z pomocą ad hoc, pod warunkiem że łączna kwota pomocy państwa na działanie lub projekt nie przekracza pułapów pomocy ustanowionych w tych wytycznych.
- 49 W tym względzie w pkt 184 rzeczonych wytycznych wyjaśniono, że maksymalna kwota pomocy musi być ograniczona do 70 000 EUR dla młodego rolnika i 15 000 EUR dla małego gospodarstwa rolnego, przy czym państwa członkowskie powinny określić kwotę pomocy na rzecz młodych rolników, uwzględniając również sytuację społeczno-ekonomiczną danego obszaru.
- 50 W związku z tym, jak zauważyła rzecznik generalna w pkt 82 opinii i jak wskazano w pkt 37 niniejszego wyroku, kwota otrzymana tytułem pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz małych gospodarstw rolnych powinna zostać zaliczona na poczet kwoty, która ma zostać otrzymana w ramach pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników, tak aby nie przekroczyć górnej granicy pomocy przypadającej na młodego rolnika, przewidzianej w art. 19 ust. 6 rozporządzenia nr 1305/2013 i w załączniku II do tego rozporządzenia.
- 51 Wobec powyższego na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, by rolnik, który skorzystał z pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw, przewidzianej w lit. a) ppkt (iii) tego przepisu, mógł ją łączyć z pomocą na rozpoczęcie działalności na rzecz młodych rolników, przewidzianą w lit. a) ppkt (i) tego przepisu, pod warunkiem że nie zostanie przekroczona maksymalna kwota przyznanej pomocy, o której mowa w ust. 6 wskazanego artykułu.

W przedmiocie pytań drugiego i trzeciego

- 52 Poprzez pytania drugi i trzecie, które należy zbadać łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, w myśl którego przyznanie pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw, przewidzianej w lit. a) ppkt (iii) tego przepisu, wyklucza uzyskanie pomocy na rozpoczęcie działalności na rzecz młodych rolników, przewidzianej w lit. a) ppkt (i) tego przepisu.
- 53 Wątpliwości sądu odsyłającego wyrażone w ramach tych pytań dotyczą, ściślej rzecz ujmując, zakresu uznania, jakim dysponują państwa członkowskie przy ustanawianiu systemu przyznawania tych dwóch rodzajów pomocy na rozpoczęcie działalności.

- 54 W tym względzie należy przypomnieć, że państwa członkowskie wdrażają rozporządzenie nr 1305/2013 za pośrednictwem swoich programów wspierania rozwoju obszarów wiejskich. Jak wynika z art. 6 tego rozporządzenia, i co znajduje odzwierciedlenie w jego motywie 7, EFRROW działa bowiem w tych państwach poprzez wspomniane programy.
- 55 Każde z państw członkowskich powinno zatem przygotować krajowy program rozwoju obszarów wiejskich dla całego swojego terytorium albo zbiór programów regionalnych, albo zarówno program krajowy, jak i zbiór programów regionalnych, poprzez które wdraża się strategię mającą na celu realizację priorytetów unijnych w zakresie rozwoju obszarów wiejskich.
- 56 Wynika z tego, że rozporządzenie nr 1305/2013 pozostawia państwom członkowskim zakres uznania co do szczegółowych zasad wdrażania przewidzianej w nim pomocy.
- 57 Jak wynika bowiem z art. 1 tego rozporządzenia, ustanawia ono przepisy dotyczące programowania, tworzenia sieci kontaktów, zarządzania, monitorowania i ewaluacji na podstawie „obowiązków dzielonych przez państwa członkowskie i Komisję” oraz przepisy służące zapewnieniu koordynacji EFRROW z innymi instrumentami unijnymi.
- 58 Zakres uznania, jakim dysponują państwa członkowskie w tych ramach, może dotyczyć w szczególności kryteriów wyboru projektów, w celu zapewnienia, by zasoby finansowe przeznaczone na rozwój obszarów wiejskich były wykorzystywane w jak najlepszy możliwy sposób, oraz w celu ukierunkowania działań przewidzianych w programach rozwoju obszarów wiejskich zgodnie z priorytetami Unii w odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich, jak również w celu zagwarantowania równego traktowania wnioskodawców.
- 59 Ten zakres uznania może również dotyczyć organizacji krajowych programów rozwoju obszarów wiejskich oraz wdrażania przepisów tego rozporządzenia, w szczególności w odniesieniu do wielkości gospodarstw kwalifikujących się do objęcia wsparciem, o której mowa w art. 19 ust. 2 akapit trzeci tego rozporządzenia, lub kwoty wsparcia, o której mowa ust. 6 tego artykułu.
- 60 Ponadto w myśl art. 13 rozporządzenia nr 1305/2013 każde działanie dotyczące rozwoju obszarów wiejskich programuje się w taki sposób, aby konkretnie przyczyniało się ono do osiągnięcia co najmniej jednego priorytetu unijnego w zakresie rozwoju obszarów wiejskich. Tymczasem należy zauważyć, że – jak wynika z brzmienia tego artykułu – zawarty w załączniku VI do wspomnianego rozporządzenia wykaz działań mających szczególne znaczenie dla priorytetów Unii ma jedynie charakter przykładowy.
- 61 Wynika z tego, że – jak podniosła Komisja w swoich uwagach na piśmie – państwa członkowskie mogą co do zasady wybrać działania, które włączą do swoich programów rozwoju obszarów wiejskich. Dysponują one zatem możliwością ustanowienia ograniczeń w przyznawaniu pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej, o której mowa w art. 19 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia, poprzez wprowadzenie zakazu wypłaty pomocy, o której mowa w art. 19 ust. 1 lit. a) ppkt (i) tego rozporządzenia, rolnikowi, który skorzystał już z pomocy przewidzianej w lit. a) ppkt (iii) tego przepisu.
- 62 W świetle powyższych rozważań na pytania drugie i trzecie należy odpowiedzieć, że art. 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, iż nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, w myśl którego przyznanie pomocy na rozpoczęcie działalności

gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw, przewidzianej w lit. a) ppkt (iii) tego przepisu, wyklucza uzyskanie pomocy na rozpoczęcie działalności na rzecz młodych rolników, przewidzianej w lit. a) ppkt (i) tego przepisu.

W przedmiocie kosztów

- 63 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (szósta izba) orzeka, co następuje:

- 1) **Artykuł 19 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, by rolnik, który skorzystał z pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw, przewidzianej w lit. a) ppkt (iii) tego przepisu, mógł ją łączyć z pomocą na rozpoczęcie działalności na rzecz młodych rolników, przewidzianą w lit. a) ppkt (i) tego przepisu, pod warunkiem że nie zostanie przekroczona maksymalna kwota przyznanej pomocy, o której mowa w ust. 6 wskazanego artykułu.**
- 2) **Artykuł 19 ust. 1 rozporządzenia nr 1305/2013 należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, w myśl którego przyznanie pomocy na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw, przewidzianej w lit. a) ppkt (iii) tego przepisu, wyklucza uzyskanie pomocy na rozpoczęcie działalności na rzecz młodych rolników, przewidzianej w lit. a) ppkt (i) tego przepisu.**

Podpisy